

Händelseförloppet i hanteringen av Carnegie

Mot bakgrund av att olika uppgifter framförts i medierna kring händelseförloppet i samband med att Riksgälden gick in som ägare av Carnegie Investment Bank AB ("Carnegie") och Max Matthiessen Holding AB ("Max Matthiessen") har Riksgälden gjort bedömningen att det är lämpligt att sammanfattande beskriva de olika stegen i hanteringen.

Vid ytterligare frågor kan följande personer kontaktas:
Daniel Barr, tf. chef för bankstödsavdelningen, 08-613 46 94
Marja Lång, informationschef, 08-613 46 54

Bakgrund

Den 26 oktober 2008 ingick Carnegie ett kreditavtal med Riksbanken enligt vilket Riksbanken beviljade Carnegie en kredit om 1 miljard kronor. Beslutet att ge likviditetsstöd till Carnegie fattades med hänvisning till att Carnegie var ett systemviktigt institut.

Den 28 oktober 2008 beslutade Riksbanken att bevilja Carnegie en ytterligare kredit om 1,4 miljarder kronor och en kreditram om totalt 5 miljarder kronor. Kreditramen innebar ingen skyldighet för Riksbanken att betala ut beloppet, utan utgjorde enbart grunden för Riksbankens fortsatta hantering av ärendet.

Carnegie ställde säkerhet för lånen enligt låneavtalen samt enligt pantavtal av den 26 oktober 2008. Säkerheten omfattade vissa obligationslån, samtliga aktier i Carnegies helägda dotterbolag Carnegie Bank A/S och Banque Carnegie Luxembourg S.A. samt vissa lån från Carnegie till de sistnämnda dotterbolagen.

Utöver säkerheterna från Carnegie ställde även Carnegies moderbolag, D. Carnegie & Co AB ("Moderbolaget") säkerhet till Riksbanken för Carnegies lån enligt separat pantavtal av den 26 oktober 2008. Denna säkerhet omfattade samtliga aktier i Carnegie och samtliga aktier i Max Matthiessen.

Den 29 oktober 2008 utfärdades lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut ("Stödlagen"). Riksgälden är stödmyndighet enligt Stödlagen.

Samtidigt pågick en granskning av Carnegies verksamhet från Finansinspektionens sida. Det framkom i samband med de samråd som ska ske mellan Riksgälden, Riksbanken och Finansinspektionen i enlighet med regelverket för statligt stöd till kreditinstitut (se t.ex. 12 § 3 i förordningen (2007:1447) med instruktion till Riksgäldskontoret) att det förelåg risk för att Finansinspektionen skulle återkalla Carnegies tillstånd att bedriva bank- respektive värdepappersrörelse. Finansinspektionen informerade även att beslut i frågan skulle meddelas efter Finansinspektionens styrelsemöte den 10 november 2008.

Riksgälden som stödmyndighet

Riksgälden samrådde i sin egenskap av stödmyndighet fortlöpande med Riksbanken och Finansinspektionen i enlighet med regelverket för statligt stöd till kreditinstitut.

Riksgälden konstaterade att det följde av lag att ett återkallande av Carnegies tillstånd skulle medföra att Carnegies rörelse skulle avvecklas. En sådan avveckling skulle, av samma skäl som låg bakom Riksbankens beslut att ge likviditetsstöd, innebära en risk för allvarlig störning av det finansiella systemet och skulle sannolikt medföra stor värdeförstöring. Det framgick även av kontakter med Riksbanken att om Finansinspektionen skulle återkalla Carnegies tillstånd, kunde Riksbanken komma att återkalla likviditetsstödet, vilket med hög sannolikhet skulle leda till att Carnegie försattes i konkurs. Därtill kom att andra kreditgivare sannolikt skulle begära återbetalning av krediter om tillstånden återkallades. Av hänsyn till den finansiella stabiliteten var det därför av största vikt att åtgärder vidtogs som medförde att läget i Carnegie kunde hanteras utan likviditetsstöd från Riksbanken.

Riksgälden övervägde olika lösningar inom ramen för de medel som finns tillgängliga enligt Stödlagen. En möjlighet var att låta processen mot likvidation ha sin gång och att staten skulle skydda stabiliteten i det finansiella systemet genom att garantera skyddsvärda fordringsägare mot förluster i samband med likvidationen. En utdragen likvidationsprocess bedömdes emellertid leda till att värdena i Carnegie snabbt skulle falla. Staten skulle i så fall få bära betydande kostnader för ställda garantier. Detta stred mot Riksgäldens uppdrag enligt Stödlagen eftersom Riksgälden har att minimera statens kostnader för stöd till kreditinstitut.

En annan möjlighet var att staten skulle gå in med kapitaltillskott i form av preferensaktier i Moderbolaget. Detta alternativ bedömdes dock vara förknippat med stor osäkerhet. För det första krävdes bolagsstämmans godkännande, ett beslut som skulle ligga flera veckor framåt i tiden, eftersom Moderbolaget är börsnoterat. För det andra var det stor risk att staten inte skulle kunna återvinna sin kapitalinsats. Carnegie är ett företag där såväl förvaltade tillgångar som medarbetare lätt kan flytta till konkurrerande företag. I så fall skulle aktiernas värde falla snabbt. Ett mer långsiktigt innehav vore således sannolikt inte en fördel från statens synpunkt. Även detta alternativ framstod därför som oförenligt med Riksgäldens uppdrag att minimera statens kostnader.

Utifrån dessa grundförutsättningar och överväganden framstod ett stödlån som det mest ändamålsenliga alternativet. Följaktligen tog Riksgälden fram avtalsförslag som var anpassade efter Stödlagens krav i syfte att ge möjlighet till ett stödlån från Riksgälden till Carnegie som innebar att Carnegies lån till Riksbanken återbetalades. Avtalen skulle även möjliggöra ett övertagande av ägandet i Carnegie genom pantrealisation om detta behövdes med hänsyn till målet att

värna den finansiella stabiliteten och Riksgäldens uppdrag att minimera statens kostnader. En förankringsprocess inleddes även med regeringen inför ett eventuellt beslut om stödåtgärder.

Carnegies försök att hitta en alternativ lösning

Moderbolaget hade anlitat en investmentbank i syfte att hitta en strukturell lösning¹ för Moderbolaget, Carnegie och Max Matthiessen. Inom ramen för de löpande samråden mellan Riksgälden, Riksbanken och Finansinspektionen framgick att en sådan lösning skulle kunna medföra att Carnegies tillstånd inte återkallades, men att detta berodde på hur den föreslagna lösningen utformades. Avgörandet låg hos Finansinspektionens styrelse vid mötet den 10 november. Riksgälden följde denna process noggrant i syfte att kunna bedöma om stödåtgärder skulle bli aktuella eller inte.

Torsdagen den 6 november presenterade Carnegie situationen för bl.a. Riksgälden. Mot bakgrund av att det var osäkert om en tillfredsställande strukturell lösning skulle nås före det att Finansinspektionen skulle fatta sitt beslut i tillståndsfrågan inleddes en diskussion mellan Riksgälden och Carnegie om att ingå låneavtal som gav Riksgälden möjlighet att ersätta Riksbanken som långivare.

Avtalen slutförhandlades under helgen den 8–9 november. En presentation för Riksgälden och Riksbanken av strukturella lösningar gjordes av Carnegie på kvällen den 9 november. På morgonen den 10 november offentliggjorde Moderbolaget att det presenterat ett åtgärdspaket för Finansinspektionen, Riksbanken och Riksgälden. Moderbolaget meddelade vidare att åtgärdspaketet förutsatte att Carnegie skulle behålla sina tillstånd.

Händelser den 10 november

I samband med regeringssammanträde klockan 08.00 beslutade regeringen att bemyndiga Riksgälden att dels ingå avtal om stödlån med Carnegie i syfte att möjliggöra för Carnegie att återbetala Riksbankens lån för det fall Finansinspektionen fattade beslut om att återkalla Carnegies tillstånd, dels avveckla det ägande av aktier som kan uppstå till följd av låneavtalet och säkerheterna för detta.

Klockan 10.00 ingicks avtal om stödlån mellan Riksgälden och Carnegie. Låneavtalet avsåg en kredit på 2,4 miljarder kronor, dvs. motsvarande det lån som Riksbanken beviljat Carnegie, med möjlighet att utöka till fem miljarder enligt regeringens beslut. Enligt låneavtalet skulle Riksgälden, i samband med att lånet

¹ Med ”strukturell lösning” avses här t.ex. ett bud på hela Moderbolaget, försäljning av hela eller delar av Carnegie eller Max Matthiessen, nyemissioner, fusioner eller olika kombinationer av dessa och liknande strukturer.

betalades ut, överta samtliga säkerheter som Carnegie och Moderbolaget ställt för Carnegies skuld till Riksbanken.

Klockan 11.00 inleddes Finansinspektionens styrelsemöte.

Strax före klockan 13.00 informerades Riksgälden under hand av Finansinspektionen att sannolikheten var stor att Finansinspektionen skulle återkalla Carnegies tillstånd. Den strukturella lösning och det åtgärdsprogram som presenterats ansågs otillräckliga. Riksgälden förberedde sig till följd av detta för att kunna ge Carnegie ett stödlån i enlighet med regeringsbeslutet.

Klockan 14.30 informerade Finansinspektionen Carnegie att Finansinspektionen beslutat att återkalla Carnegies tillstånd och att detta beslut skulle offentliggöras klockan 15.00. Samma information lämnades till Riksgälden och Riksbanken.

Klockan 14.31 gav Riksgälden sitt lån till Carnegie genom att till Riksbanken utbetala ett belopp som motsvarade Riksbankens fordran på Carnegie. Carnegies lån från Riksbanken var därmed återbetalat. Den utnyttjade krediten från Riksbanken till Carnegie uppgick vid den tidpunkten till 2,4 miljarder kronor plus räntor och ersättning för vissa av Riksbankens kostnader med anledning av lånet. I samband med utbetalningen av lånet från Riksgälden överfördes säkerheterna från Riksbanken till Riksgälden i enlighet med ett godkännande som Moderbolaget och Carnegie lämnat tidigare samma dag. Ett nytt pantavtal ingicks mellan Riksgälden och Moderbolaget avseende aktierna i Carnegie och Max Matthiessen.

Klockan 15.00 meddelade Finansinspektionen sitt beslut att återkalla Carnegies tillstånd att bedriva bankrörelse liksom samtliga tillstånd att bedriva värdepappersrörelse.

Minuterna efter klockan 15.00 underrättade Riksgälden Moderbolaget om att panten över aktierna i Carnegie och Max Matthiessen var realiserad genom att Riksgälden övertagit äganderätten till aktierna i enlighet med pantavtalet och med hänvisning till att Finansinspektionen meddelat beslut om att återkalla Carnegies tillstånd. I samma underrättelse instruerade Riksgälden Carnegie och Max Matthiessen att införa Riksgälden som ägare till samtliga aktier i bolagens respektive aktieböcker.

Klockan 15.10 meddelade Finansinspektionen att man omprövat det tidigare beslutet att återkalla Carnegies tillstånd i ljuset av att Riksgälden tagit kontrollen över Carnegie. Med ändring av det tidigare beslutet meddelade Finansinspektionen i stället en varning.

Något om innehållet i pantavtalet

Såsom också framgår av pressmeddelandet av den 11 november 2008 från Moderbolaget gäller bland annat följande avseende de pantsatta aktierna i Carnegie och Max Matthiessen. Om Riksgälden övertar äganderätten till de pantsatta aktierna ska Riksgälden värdera aktierna med hänsyn till förhållandena vid tidpunkten för övertagandet. Detta överensstämmer med gällande rättsliga principer om pantrealisation och den praxis som tillämpas i den privata sektorn av till exempel banker och andra långivare. Värderingen ska utföras skyndsamt och med bistånd av välrenommerat värderingsinstitut, såsom bank, investmentbank, värdepappersbolag eller revisor. Moderbolaget ska ges tillgång till den slutliga värderingsrapporten.

Om Moderbolaget inte godtar Riksgäldens värdering får Moderbolaget hänskjuta värderingsfrågan till den prövningsnämnd som utses enligt Stödlagen.

När värderingen är slutligt fastställd (genom att Moderbolaget meddelat att Riksgäldens värdering godtas eller genom prövningsnämndens avgörande) ska Riksgälden betala ett belopp till Moderbolaget motsvarande skillnaden mellan den fastställda värderingen och summan av de förpliktelser som panten säkerställer (bl.a. lånefordran på 2,4 miljarder kronor) om värderingen är högre än summan av förpliktelserna. I annat fall, dvs. om den fastställda värderingen understiger summan av förpliktelserna, är Riksgälden inte skyldig att betala något belopp till Moderbolaget.

Efter händelserna den 10 november har Riksgälden initierat en värdering av aktierna i Carnegie och Max Matthiessen i enlighet med pantavtalet.
